

Note sulla letteratura dell'America Latina, del Sr. PABLO HORTA (22-24); *La poesia gauchesca argentina*, del Sr. NARDO LANGUASCO (5-6, 55-56); *Breve bosquejo de la literatura ecuatoriana*, del Sr. LUIS CORDERO DEVILA (167-168); *Juan Zorrilla de San Martín, precursor del modernismo*, de LORE TERRACINI (86-87, 124-125); *Joaquín Pasos, poeta nicaragüense*, de G. M. B[ERTINI] (172-174); *Gabriela Mistral*, de la Prof. JOLE SCUDIERI-RUGGIERI (117-123).

Una secció interessant d'aquesta revista és la dedicada a oferir fragments d'obres principalment inèdites desconegudes. G. M. B[ERTINI] dóna unes mostres de «*Lo libre de Amic et Amat*» di Raimondo Lullo tradotto in castigliano, a base del ms. 74 de la Biblioteca Nacional de Madrid (85); transcriu, corregida d'errors, una *Lettera inedita di Erasmo da Rotterdam*, segons un manuscrit guardat a l'abadia de Veruela (125-127); en *Due relazioni sulla versione della «Mystica Theologica» dello Pseudo Dionigi V'Areopagita* (169-171) recull dues notes presentades a la Inquisició informant sobre la versió castellana d'aquesta obra, feta per Francisco Fernández de las Bárcenas; publica una carta inèdita de Sebastià Arteaga a Matteo Borsa segons l'autògraf 153 de l'Accademia Virgiliana de Màntua (213-214), segons el text preparat per Bruno Turcato. El P. M. BATLORI dóna uns fragments del tractat *Della Carità* d'Arnau de Vilanova, que es conserva en grec a Leningrad i en italià a Florència (127-128).

Entre les notes informatives són remarcables les del Prof. FRANK PIERCE: *Hispanic activities in Great Britain: General Survey* (77-78) i *Recent publications by British hispanists* (180-181). Entre les necrologies destaca la d'Arturo Farinelli, deguda al Prof. BERTINI (134-135).

Les recensions i notes de llibres són abundoses i desordenades. Les més interessants són les dedicades a la *Grammatica storica della lingua spagnola* d'A. CAVALIERE (228-229; B. Terracini), a la dissetena edició del *Diccionario de la R. Academia Española* (183-184; L. Ambruzzi), al *Nuovo dizionario spagnolo-italiano* de L. AMBRUZZI (184-186; B. Terracini), al *Diccionario ideológico* de JULIO CASARES (64-65; L. Ambruzzi), a les *Obres catalanes* d'ARNAU DE VILANOVA, publicades pel P. M. BATLORI (99-100; G. M. Bertini).

R. A. i S.

«*Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura*». Vols. XVIII (1943), XIX (1944), XX (1944), XXI (1945), XXII (1946), XXIII (1947), XXIV (1948), XXV (1949), XXVI (1950). Castelló de la Plana. 336 pàgs. + 21 làms.; (4) + 284 pàgs. + 7 làms.; (4) + 236 pàgs. + 12 làms.; (4) + 468 + (4) pàgines + 27 làms.; (4) + 548 + (4) pàgs. + 17 làms.; (4) + 456 pàgs. + 21 làmines; (4) + 324 pàgs. + 7 làms.; (4) + 862 pàgs. + 57 làms.; (4) + 332 pàgs. + 7 làms.

L'any 1943 era represa la publicació d'aquesta revista castellonenca, després de la interrupció imposada per la guerra civil i pels primers anys de la postguerra. Fidel a les directrius que hom li havia marcat des del primer moment, ha seguit inserint estudis de tema vari, referits preferentment al País Valencià i a la comarca de la Plana, al costat, però, bé que menys abundants, d'obres de creació literària.

Assenyalem, dels darrers nou volums, els treballs d'interès per a la filologia romànica.

La disciplina que aplega un major nombre de contribucions és la història i la crítica literària.

Les lletres catalanes hi són representades per disset articles. — En *La cobla esparsa de mossèn Pere March contre les veuves coquettes et vénales*, el Sr. AMADEU PAGÈS (XXV, 402-404) subratlla les diferències que hi ha entre la primera edició (Castelló de la Plana 1934) i la segona (Tolosa de Lengüadoc 1949) d'aquesta cobla, fetes ambdues per ell mateix, i reproduïx el text i la traducció de la darrera. — El Sr. M. DE RIQUER, *Contribución al estudio de los poetas catalanes que concurrieron a las justas de Tolosa* (XXVI, 280-310), es proposa de completar i ampliar una sèrie de notícies aplegades pel Sr. A. Jeanroy en el seu estudi sobre *La poésie provençale dans le Sud-Ouest de la France et en Catalogne du début au milieu du XIVe siècle*, i per això estudia directament les poesies que el Sr. Jeanroy no pogué conèixer en llur integritat i en dóna una edició, a base del manuscrit únic (núm. 7 de la Biblioteca de Catalunya) que les conté. — El Sr. F. MATEU I LLOPIS, en «*Lo Canviador de Jordi de Sant Jordi (Comentario numismático)*» (XXIII, 215-224), analitza les diverses estrofes d'aquesta composició, que explica numismàticament i situa cronològicament. — El Sr. LLUÍS REVEST I CORZO, *San Vicente en Castellón* (XXVI, 233-239), publica tres documents interessants per a la biografia de sant Vicenç Ferrer, segons els quals el sant passà per Castelló entre el desembre de 1414 o abril de 1415 i el 25 d'abril de 1415. — El Sr. JORDI RUBIÓ, *Sobre el primer teatre valencià* (XXV, 367-377), s'ocupa de les manifestacions d'escenes profanes en el segle xv (de les quals no ens han arribat els textos recitats o dialogats) i analitza les tres mostres d'escenes teatrals escrites el segle xvi en el català de València i compreses dins la comèdia *Serafina* de Torres Naharro, el *Coloquio* de Fernández de Heredia i el *Cortesano* de Luis Millán. — Mn. VICENT RIPOLLÈS estudia en dos articles — *Epístola farcida de Navidad* (XXII, 127-166) i *Epístola farcida de San Esteban (Planchs de Sent Esteve)* (XXIV, 234-244; XXV, 130-148) — aquests textos conservats dins els còdexs de l'Arxiu Capitular de València coneguts per *Epistolarium Valentinum*; descriu els manuscrits on es troben, analitza el contingut de les epístoles i llur procedència, àrea d'expansió i relacions amb altres versions, i dóna el text, amb comentaris, de la segona. És inacceptable, quant al recompte de les síl·labes en el vers, la diferència que l'autor fa (XXV, 133-135) entre una manera francesa-provençal i una altra catalana-castellana-italiana, puix que el recompte català va amb el provençal i el francès i no amb l'italià i el castellà. Altraient, l'Arnaldo Marveil a què fa al·lusió (XXV, 136) no és altre que el trobador Arnaut de Maroïh o de Maruellh. — El Sr. J. TOLEDO I GIRAU, *Un romance valenciano recogido en Simat de Valldigna* (XXIII, 90-92), publica un *Romancet de Nadal* que comença «En Betlem les xiques|totes van cantant...». — Cal recordar, per als temps moderns, els articles redactats amb motiu del traspàs de Josep Pascual i Tirado i de Salvador Guinot: *Un ingenio vernáculo*, del Sr. CARLES G. ESPRESATI (XVIII, 40-60), i *Cuándo, dónde y cómo brotó «La filla del Rei Barbut»* (escenificació de *Tomba tossals* de Pascual i Tirado), del Sr. MANUEL SEGARRA I RIBÉS (XIX, 69-71), dedicats al primer;¹ i *El inacabado*

1. A assenyalar la publicació de *La plegà de les garrofes (Contalla d'estiu)*, de PASCUAL I TIRADO (XXV, 799-808).

libro sobre *Gramatiquerías*, sense signar (XX, 101-102),² *Trabajó por nuestra tierra*, de Mn. F. ESCOÍN I BELENGUER (XX, 192-196), *El licenciado Guinot y la poesía bucólica*, sense signar (XXI, 18-22),³ *Lo castizo y lo «folórico»*, del Sr. C. G. ESPRESATI (XXI, 90-96)⁴ i *El primer prosista*, del Dr. ANGEL SÁNCHEZ I GOZALBO (XXI, 303-307),⁵ dedicats a Salvador Guinot. — Anotem, encara, relacionats amb la vida literària de Castelló, *Poeta y artesano*, del Sr. C. G. ESPRESATI (XVIII, 168-177), dedicat a Silvio Pellizco, pseudònim de Vicent Pérez i Ripollès, escriptor satíric, i *La rosa de un madrigal*, del mateix estudiós (XXII, 167-174), record de Maximià Alloza, metge i literat.

Nou treballs es refereixen a la literatura castellana. Tres d'ells són de tema cervantí: *Una biografía de Aldonza Lorenzo*, del Sr. C. G. ESPRESATI (XXIII, 407-427); *Tres fechas cervantinas*, del Sr. JOSÉ ROGERIO SÁNCHEZ (XXIV, 102-119), i *La Valencia que conoció Cervantes*, del Sr. E. JULIÀ I MARTÍNEZ (XXV, 361-366). — Mn. RAMON ROBRES i el Sr. J. RAMON I HORTOLÀ, *La monja de Lisboa: Sus fingidos estigmas, Fr. Luis de Granada y el Patriarca Ribera (Epistolario y opúsculo inéditos)* (XXIII, 182-214, 229-214),⁶ publiquen les cartes i un opuscle de fra Luis de Granada guardats inèdits a l'Arxiu del R. Col·legi del Corpus Christi de València, amb facsímils d'autògrafs i un retrat anònim de fra Luis; tot plegat va precedit d'un resum de la història de sor Maria de la Visitació, la monja de les plagues, i seguit de cinc apèndixs. — Mn. R. ROBRES publica també, sense indicar on es conserva, *Un sermón inédito de Fray Luis de Granada* (XXIV, 33-52), no comprès dins l'edició d'obres castellanés feta pel P. Justo Cuervo. És sorprenent el que l'autor diu a la pàg. 38, referint-se a la predicació en llengua vulgar: «hasta el siglo XVI fué uso corriente escribir los sermones en lengua latina», seguit, com a exemples, del nom de sant Vicenç Ferrer (!) al costat dels de sant Tomàs de Villanueva i del mateix Luis de Granada. — El Sr. ERNESTO VERES D'OCÓN ve a completar, amb *La anáfora en la lírica de Quevedo (Notas para su estudio)* (XXV, 289-303) un treball anterior — *Notas sobre la enumeración descriptiva en Quevedo, «Saitabi»*, VII (1949) — de contingut també estilístic. — El Sr. RAFAEL FERRERES publica *Siete romances castellanos tradicionales recogidos en la provincia de Valencia* (XXII, 538-544), que són els següents: *La cristiana cautiva* (recollit a Requena), *Las señas del marido* (Alcoi), *La aparición* (Serra), *Las tres cautivas* (Utiel), *Gerineldo* (Bétera), *Blanca Flor y Filomena* (Bétera), *Muerte de Elena* (Serra). — El mateix Sr. FERRERES examina *Un aspecto de la crítica literaria de la llamada generación del 98 (Apuntes)* (XXVI, 129-141), i el Sr. EDUARDO FERNÁNDEZ MARQUÉS, *La poesía de Juan Ramón Jiménez* (XXII, 433-454).

2. Acompanyat de *Gramatiquerías (en latinajos y en lengua romance)*, de GUINOT, on són explicades algunes frases fetes i calembours en català i castellà, amb notes lingüístiques (81-99, 161-164), i amb un retrat de Guinot per Porcar.

3. Precedit de *Boceto de novela*, de GUINOT (1-17).

4. Precedit de *Rondalla de rondalles (Del temps passat)*, quatre narracions de GUINOT (73-89).

5. Precedit de la narració *Albades i albadés*, de GUINOT (297-302). A recordar, també, en el vol. XXV, 387-401, la publicació de *La miya taronja de Pere Pasqual (De Vagre)*.

6. El segon article porta el mateix títol de *La monja de Lisboa*, però el subtítol *Epistolario de Fray Luis de Granada*. A anotar, sobre el mateix tema, més endavant, *El proceso de la monja de Lisboa a través de la Nunciatura de España*, de Mn. R. ROBRES (XXV, 671-684).

Els treballs de caràcter lingüístic es refereixen exclusivament al català de València, i cal fer reserves a gairebé tots ells. Anotem: *Neotoponimia castellanense*, de PRIMIGENTUS (= Nicolau Primitiu Gómez i Serrano) (XXI, 153-160), que intenta explicar *Peña escabia*, *Peña golosa*, *Serra engarcerà*, *Serra espadà* i *Peña hirta*; *La circulación monetaria en las diócesis de Tortosa y Segorbe-Albarracín, en el Reino de Valencia, según la Décima de 1279-1280*, del Sr. F. MATEU I LLOPIS (XXII, 494-501), del qual ens interessa la llista de topònims del bisbat de Tortosa segons aquella Décima, acompanyats de l'equivalència valenciana o popular i la castellana o oficial; *Correspondencia de algunos nombres de lindes del término de Villafranca del Cid*, de Mn. JOAN PUIG (XXIV, 10-14), partint principalment de la carta-pobla de 1239 (cal lamentar que els noms hagin estat traduïts, cosa que li lleva interès i utilitat per als lingüistes); *Para la transcripción paleográfica de textos valencianos*, de GUILLERMO RENART (= Josep Giner i March) (XXIV, 215-217; XXV, 33-38), on l'autor proposa unes normes de transcripció de textos a base de normalització ortogràfica, que són inacceptables per a les edicions crítiques; *La preposició «amb» en el valencià antic*, de G. RENART (XXV, 149-152), on es proposa de justificar l'ús d'aquesta grafia amb exemples antics; *Sintaxi valenciana: els complements verbals*, del Sr. CARLES SALVADOR (XXV, 500-506), de caràcter normatiu, sobre l'ús de la preposició *a*; *Regles de lectura valenciana*, del senyor J. GINER (XXV, 663-670), on és propugnada la redacció d'unes regles de lectura «que formaria un petit tractat gramatical i seria un complement, en cada regió, de les normes ortogràfiques» (lectura diferent a cada regió, segons unes normes?!); *Palabras valencianas de arquitectura*, del Sr. F. ALMELA I VIVES (XXV, 649-662).

És continuada la publicació de la *Colección de cartas pueblas* amb l'edició de vint d'elles (núms. LXI-LXXX), transcrites o comentades per Manuel Ferrandis i Irlés, Honori Garcia, P. Ramon de Maria, A. Sánchez i Gozalbo, M. Betí i Bonfill i G. de sa Vall.⁷

Recordem, encara, els següents títols: *El Maestro Fray Blas Verdú de Sanz (Un sabio valenciano casi desconocido)*, del Sr. M. SEGARRA I ROCA (XVIII, 241-261); *El archivo-biblioteca del Real Monasterio de Valldigna*, del Sr. J. TOLEDO I GIRAU (XIX, 72-94, 97-131); *Estudios y trabajos escriturísticos del Beato Juan de Ribera (Notas y nuevos documentos)*, dels Srs. R. ROBRES I VICENT CASTELL (XXIII, 105-120); *Notas y documentos de artistas: Juglares y músicos en Catí*, de Mn. J. PUIG (XXIV, 295-306; XXV, 49-68); *Noticias referentes a diversas obras literarias*, del Sr. F. d'A. CARRERES I DE CALATAYUD (XXV, 624-628).⁸

No podem deixar d'assenyalar la continuació dels *Refrans i modismes valencians: Proverbis i modismes (Refraner general)*, de J. M. BORRÀS I JARQUE

7. Una de 1150 i una de 1249 (XXIII, 279-286), cinc de 1225 (XVIII, 30-36, 267-274; XXI, 232-235), dues de 1234 (XX, 103-107; XXIV, 226-233), una de 1235 (XXIII, 389-393), una de 1242 (XVIII, 159-165), dues de 1250 (XXII, 13-20), una de 1254 (XXVI, 15-18), una de 1281 (XXVI, 88-91), una de 1282 (XXIII, 88-89), una de 1287 (XXIV, 65-66), una de 1307 (XXV, 153-156), una de 1335 (XXV, 275-279) i una de 1603 (XIX, 42-59).

8. Es refereixen al *Libro de Caballeria Celestial de la Rosa Fragante*, de Jeroni de Sant Pere, de 1502; a llicències per a la impressió d'una gramàtica de Llorenç Marquasana (1502); de *Lo Passi*, de Rois de Corella (1502); d'una sintaxi (1564), i al *Norte Crítico*, del P. Jacint Segura (segle XVIII).

(XXV, 157-160, 243-245), i també, de tema folklòric, *Folklore de l'horta de Gandia*, del Sr. E. SOLER I GODES (XXV, 572-577), on són descrits uns jocs d'infants, i *Las fiestas de la Santísima Virgen de la Salud, de Algemesi: Tradición, folklore, simbolismo*, del Sr. V. CASTELL (XXV, 769-779).

Poques recensions, en aquests volums, i, en general, purament informatives. En el vol. XXV, 166-168, en trobem una, signada G. R. F., sobre un *Recull de treballs de lingüística catalana i romànica* aparegut a Buenos Aires l'any 1943, que no és altra cosa que la *Miscel·lània Fabra*; lamentem que hom hi hagi oblidat — o hagi procurat silenciar, cosa que encara seria més de doldre — el nom de l'illustre lingüista honorat amb la publicació d'aquell volum.

L'any 1949, coincidint amb l'aparició del vol. XXV del BSCC,⁹ fou publicat un quadern extraordinari de 532 pàgines. A remarcar, entre els treballs que conté, alguns que es refereixen a la història de la Societat i del Butlletí: *1920-1949*, sense signar (XXV, 329-335); *Un cuarto de siglo*, del Sr. F. MATEU I LLOPIS (XXV, 336-350); *De cómo nació el «Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura»*, del Sr. J. SIMÓN (XXV, 378-381), i *Las bodas de plata del «Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura»*, del Sr. V. GIMENO I MICHAVALA (XXV, 585-588).

R. A. i S.

9. El primer volum veié la llum el 1920; l'any 1936 sortí el XVII. De 1937 a 1942, el BSCC no aparegué.